

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen na overlijden

Alofs, Elisabeth; De Decker, Pieter-Jan; Vandenbosch, Anne-Sophie

Published in:
De verdeling van de nalatenschap

Publication date:
2021

License:
Other

Document Version:
Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Alofs, E., De Decker, P.-J., & Vandenbosch, A.-S. (2021). Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen na overlijden. In *De verdeling van de nalatenschap* (blz. 110-136). (Beginselen van Belgisch Privaatrecht; Vol. IV, Nr. 2). Wolters Kluwer.

Copyright

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form, without the prior written permission of the author(s) or other rights holders to whom publication rights have been transferred, unless permitted by a license attached to the publication (a Creative Commons license or other), or unless exceptions to copyright law apply.

Take down policy

If you believe that this document infringes your copyright or other rights, please contact openaccess@vub.be, with details of the nature of the infringement. We will investigate the claim and if justified, we will take the appropriate steps.

Afdeling 3

VRIJGAVE VAN TEGOEDEN EN DEBLOKKERING VAN KLUIZEN NA OVERLIJDEN

Elisabeth ALOFS, Pieter-Jan DE DECKER en Anne-Sophie VANDENBOSCH

Inleiding

114 Deze bijdrage is gewijd aan de civiel-, fiscaal- en sociaalrechtelijke regels die gelden voor de vrijgave van tegoeden en de deblokking van kluizen na overlijden.

Wat de vrijgave van tegoeden betreft wordt achtereenvolgens ingegaan op: de ontstaansgeschiedenis van artikel 1240*bis* OBW dat de voorwaarden bepaalt waaronder een schuldenaar van tegoeden te goeder trouw bevrijdend betaalt aan de erfgenamen van zijn schuldeiser (§ 1); het voor te leggen attest en de akte van erfopvolging (§ 2); de (fiscale en sociale) verplichtingen gekoppeld aan deblokking van tegoeden (§ 3); en de afwijkende regeling die inzake de vrijgave van tegoeden geldt voor de langstlevende echtgenoot en wettelijk samenwonende partner (§ 4). Aansluitend op de vrijgave van tegoeden, komen de specifieke regels inzake de (de)blokking van een (bank)kluis na overlijden aan bod (§ 5). Tot slot wordt, gezien de relevantie ervan voor grensoverschrijdende nalatenschappen, ingegaan op de Europese erfrechtverklaring (§ 6), die als relatief nieuw instrument in onze rechtsorde geïntroduceerd werd door de Europese erfrechtverordening. Hoewel de Europese erfrechtverklaring evenzeer kan gehanteerd worden om de deblokking van tegoeden te realiseren, is de functie ervan ruimer dan de wettelijk voorziene functie van de Belgische akte of het Belgische attest van erfopvolging.

§ 1. *Vrijgave van tegoeden na overlijden – Art. 1240bis OBW*¹⁸⁷

115 Artikel 1240*bis* OBW¹⁸⁸ bepaalt onder welke voorwaarden een schuldenaar te goeder trouw bevrijdend kan betalen aan de erfgenamen van zijn schuldeiser.

Hoewel deze wetsbepaling in hoofdzaak werd ingevoerd met het oog op de deblokking door bank- en verzekeringsinstellingen van tegoeden van een overleden

187. Zie over dit leerstuk ook: M. STORME en L. DE KEYSER, *Notarieel familiaal vermogensprocesrecht*, Leuven, Acco, 2014, 45-47.

188. Ingevoerd bij wet 6 mei 2009 houdende diverse bepalingen, *BS* 19 mei 2009, i.w.tr. op 29 mei 2009.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

titularis op een zicht-, spaar- of effectenrekening ten voordele van zijn erfgerechtigden, is het toepassingsgebied ruimer geformuleerd. Iedere vrijgave door een schuldenaar te goeder trouw van tegoeden van de overledene wordt gevisieerd, zoals ook de vrijgave van de schuldvordering van de overledene op zijn vennootschap in het kader van een rekening-courant en de vrijgave door de notaris van de op zijn kantoor gerubriceerde verkoopopbrengst van een onroerend goed van de overledene.¹⁸⁹

116 Om de ratio legis en draagwijdte van artikel 1240*bis* OBW te kaderen, volgt hierna een korte toelichting van de ontstaansgeschiedenis.

Tot 2009 gaven banken de sommen, waarden en titels van de overledene, die zij in bewaring hadden overeenkomstig artikel 1939 OBW, slechts vrij aan de gezamenlijk handelende erfgenamen. Bij gebrek aan wettelijke regeling werd voor deze vrijgave van banktegoeden traditioneel een *akte van bekendheid* voorgelegd. De akte van bekendheid betrof een akte waarin minstens twee personen voor de notaris, de vrederechter of de burgemeester van de gemeente waar de overledene verbleef, bevestigden wie de erfgenamen van de erflater waren.¹⁹⁰ Omdat het alsmaar moeilijker werd om dergelijke getuigen op te sporen, wijzigde de notariële praktijk. De notaris deed gaandeweg zelf de nodige opzoekingen (onder meer bij de burgerlijke stand, in de bevolkingsregisters, in het Rijksregister, in het Centraal Register van Testamenten), maakte vervolgens de akte van bekendheid op en liet die tekenen door twee “getuigen”, die veelal de personen waren die op zijn kantoor voor testamenten optraden.

Omdat het optreden van deze zogenaamde “getuigen” een valse indruk van getuigenis of bevestiging van algemene bekendheid gaf, werd de akte van bekendheid uiteindelijk afgeschaft en vervangen door de zogenaamde “erfrechtverklaring”. Hierin bevestigde de notaris (of het gemeentebestuur) op niet-authentieke wijze en naar best vermogen de devolutie van de nalatenschap van de overleden persoon aan de hand van zelf uitgevoerde opzoekingen en verzamelde bewijsstukken.¹⁹¹ Het was evenwel niet eenvoudig om alle financiële instellingen en bijvoorbeeld ook de

189. C. AERTS, “Deblokkering van rekeningen na overlijden: commentaar op de wetten van 6 mei 2009 en 28 juni 2009”, *T.Fam.* 2010, (18) 19; D. MICHIELS, “Fiscale en sociale kennisgevingen na overlijden”, *TEP* 2013, afl.1, (1) 9; K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *Notamus* 2012/2, (37) 38; H. PELGROMS, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *TEP* 2013, afl. 2, (22) 23; G. VERSCHULDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 113-135.

190. H. CASMAN, “Het overlijden van de cliënt, titularis van een bankrekening (Praktische beschouwingen rond enkele theoretische vragen)” in M. TISON en J.-P. BUYLE, *Bank en familie – Banque et famille*, Brussel, Bruylant, 2006, (105) 117-118; G. VERSCHULDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 114.

191. H. CASMAN, “Het overlijden van de cliënt, titularis van een bankrekening (Praktische beschouwingen rond enkele theoretische vragen)” in M. TISON en J.-P. BUYLE (eds.), *Bank en familie*

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

toenmalige hypotheekbewaarders te overtuigen van de bewijswaarde van dergelijke eenzijdig door de notaris (of het gemeentebestuur) opgestelde erfrechtverklaringen. De wetgever heeft de bewijswaarde ervan om die reden in 2009 formeel bevestigd via de invoering van artikel 1240*bis* OBW.

Sinds 29 mei 2009 geeft de schuldenaar (zoals een bank of verzekeringsmaatschappij) de tegoeden van de overledene bevrijdend vrij indien zij die te goeder trouw uitbetaalt aan of op instructie van de personen aangewezen in een attest of een akte van erfopvolging, of aan of op instructie van een gerechtsmandataris (art. 1240*bis*, § 1 OBW). De schuldenaar dient dus te beschikken over een akte of attest van erfopvolging om tot vrijgave van tegoeden over te gaan. Geeft de schuldenaar toch tegoeden vrij in strijd met het bepaalde in artikel 1240*bis* OBW, d.w.z. zonder controle van de toepasselijke devolutie via de akte of het attest van erfopvolging, dan riskeert hij een tweede keer te moeten betalen (*qui paie mal, paie deux fois*).¹⁹²

§ 2. Akte en attest van erfopvolging

116/1 Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de akte en het attest van erfopvolging.

117 Een *akte van erfopvolging* is een authentieke akte die de notaris binnen de hem door de wet toegekend bevoegdheid verlijdt (art. 8.1, 5° BW, dat art. 1317 OBW vervangt). In deze akte duidt de notaris, op basis van de door hem verrichte opzoekingen en de hem verstrekte inlichtingen, aan wie tot de nalatenschap komt.¹⁹³ De akte van erfopvolging is aan de registratieverplichting onderworpen en wordt in het repertorium van de notaris vermeld. Zij heeft een hogere kostprijs dan het attest van erfopvolging, maar heeft anderzijds wegens haar authentiek karakter ook de grootste geloofwaardigheid.¹⁹⁴

118 Een *attest van erfopvolging* is daarentegen een louter onderhandse verklaring die naar keuze van de belanghebbende wordt opgesteld en ondertekend door een zelfgekozen notaris (tegen betaling) of door het kantoor van de Algemene

→ – *Banque et famille*, Brussel, Bruylant, 2006, (105) 119; G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 114.

192. H. PELGROMS, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *TEP* 2013, afl. 2, (22) 25.

193. K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *Notamus* 2012/2, (37) 38; H. PELGROMS, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *TEP* 2013, afl. 2, (22) 23.

194. G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 121.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, dat bevoegd is voor de woonplaats van de erflater (kosteloos).¹⁹⁵ In het attest duidt de notaris of het bevoegde kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie aan wie er, op grond van de door hem verrichte opzoeken en de hem verstrekte inlichtingen, tot de nalatenschap komt.

In drie limitatief opgesomde gevallen verplicht artikel 1240*bis*, § 3 OBW de belanghebbenden evenwel om zich voor een attest van erfopvolging tot een notaris te wenden. Dit is met name het geval indien: (i) de nalatenschap niet louter wordt vererfd overeenkomstig de artikelen 718-755 OBW m.b.t. de wettelijke devolutie; (ii) er onbekwame erfopvolgers bestaan, en (iii) er sprake is van een uiterste wilsbeschikking, een erfovereenkomst¹⁹⁶, een contractuele erfstelling of een huwelijkscontract in hoofde van de overledene.¹⁹⁷ Het gaat met andere woorden om meer complexe nalatenschapsdossiers, waarbij de tussenkomst van een notaris noodzakelijk wordt geacht.

119 De akte of het attest van erfopvolging vermeldt wie de erfgerechtigden zijn die aanspraak kunnen maken op de tegoeden van de overledene (art. 1240*bis*, § 4, eerste lid OBW). Vooraleer erfgerechtigden ‘aanspraak kunnen maken op de tegoeden van de overleden’ moeten zij o.i. hun optierecht hebben uitgeoefend en dus met andere woorden hebben aanvaard en erfgenaam zijn. De specificatie dat de erfgerechtigden ‘aanspraak kunnen maken op de tegoeden’ betreft volgens ons dus een beperkende bijvoeglijke bijzin. VERSCHELDEN interpreteert deze specificatie daarentegen als een uitbreidende bijvoeglijke bijzin, waardoor de akte of het attest alle erfgerechtigden vermeldt, ongeacht of zij reeds aanvaard hebben en dus daadwerkelijk erfgenaam zijn. Onze interpretatie zorgt evenwel voor meer rechtszekerheid en zorgt ervoor dat er geen discrepantie bestaat tussen § 4 en § 5 van artikel 1240*bis* OBW (*infra* nr. 121).

120 De akte of het attest van erfopvolging bevat de volgende identificatiegegevens van hoger bedoelde erfgerechtigden: de naam, voornamen, geboorteplaats en -datum, het adres en eventueel de overlijdensdatum, het rijksregisternummer, het

195. G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 120-121.

196. Toegevoegd bij wet 11 februari 2019 houdende fiscale, fraudebestrijdende, financiële alsook diverse bepalingen, *BS* 22 maart 2019 i.w.tr. op 1 april 2019.

197. Voor een gedetailleerde bespreking van de uitzonderingsgevallen, zie: C. AERTS, “Deblokkering van rekeningen na overlijden: commentaar op de wetten van 6 mei 2009 en 28 juni 2009”, *T.Fam.* 2010, (18) 20-21; B. DE HEMPTINNE en F. DEREME, “Le blocage et le déblocage de fonds bancaires suite à un décès”, *Rec.gén.enr.not.* 2017, (205) 206; G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 121-122.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

identificatienummer bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (art. 1240*bis*, § 4 OBW).

121 De notaris of het bevoegde kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie kan de aflevering van een akte of attest van erfopvolging weigeren indien hij aan de hand van de voorgelegde stukken, de gedane verklaringen en de verrichte opzoeken niet met zekerheid de ‘erfgenamen’ kan aanwijzen (art. 1240*bis*, § 5 OBW).

Het gebruik van de term ‘erfgenaam’ lijkt terecht. Dat de wetgever spreekt van ‘erfgenaam’ en de notaris of het kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie op die manier de keuze laat te wachten met de aflevering van de akte of het attest van erfopvolging totdat alle erfgerechtigden hun erfkeuze hebben gemaakt, is verstandig en komt de rechtszekerheid ten goede. De akte of het attest van erfopvolging laat de schuldenaar immers toe geldig (bevrijdend) te betalen aan de in de akte of het attest vermelde rechthebbenden. Anders gesteld: het is veiliger dat de notaris of het kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie wacht tot de erfgerechtigden hun erfkeuze hebben gemaakt alvorens de akte of het attest af te leveren. Dit vermijdt immers dat tegoeden worden vrijgegeven aan personen die achteraf toch geen erfgenamen blijken te zijn, met alle risico’s van dien. In de praktijk zal een notaris er dan ook veelal voor kiezen om de erfkeuze van de erfgerechtigden af te wachten vooraleer het attest of de akte van erfopvolging op te maken.

Volgens AERTS¹⁹⁸ en VERSCHELDEN¹⁹⁹ had de wetgever hier evenwel ook beter de term ‘erfgerechtigden’ gebruikt, zoals in § 4 van hetzelfde artikel betreffende de vermeldingen die de akte of het attest van erfopvolging moeten bevatten (*supra* nr. 119). Aangezien de auteurs de specificatie in § 4 ‘die aanspraak kunnen maken op de tegoeden van de overledene’ als uitbreidende bijvoeglijke bijzin interpreteren, moet de akte of het attest van erfopvolging volgens hen alle erfgerechtigden (en niet enkel de erfgenamen) bevatten. Dit terwijl de aflevering ervan kan worden geweigerd zodra niet met zekerheid kan worden bepaald wie de hoedanigheid van erfgenaam heeft, d.w.z. wie de nalatenschap effectief heeft aanvaard. In deze (o.i. verkeerde) interpretatie is er inderdaad een discrepantie tussen § 4 en § 5. De auteurs wijzen erop dat op het ogenblik waarop de opstelling van de akte of het attest van erfopvolging wordt gevraagd wellicht nog niet met zekerheid kan worden gesteld of de erfgerechtigde de nalatenschap al dan niet heeft aanvaard.

198. C. AERTS, “Deblokkering van rekeningen na overlijden: commentaar op de wetten van 6 mei 2009 en 28 juni 2009”, *T.Fam.* 2010, (18) 21-22.

199. G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 123.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

Volgens VERSCHELDEN bestaan er diverse situaties waarin een akte of attest van erfopvolging nodig is, maar waarbij enkel de vermelding van de erfgerechtigden en dus niet van de aanvaardende erfgenamen relevant is. Hij wijst bijvoorbeeld op de situatie waarbij een algemene legataris, die werd aangewezen in een eigenhandig testament, de inbezitstelling vraagt en via het attest of de akte van erfopvolging aantoonst dat er geen reservataire erfgenamen tot de nalatenschap zijn geroepen (art. 1006 *juncto* 1008 OBW): de eventuele aanvaarding door deze erfgenamen van de nalatenschap is irrelevant voor de inbezitstelling. Als tweede voorbeeld verwijst deze auteur naar de situatie waarbij de vrederechter een minderjarige bijzondere machtiging moet verlenen tot aanvaarding van de nalatenschap (art. 776 *juncto* art. 410, § 1 OBW). Het zal daarbij volgens de auteur volstaan dat de akte of het attest van erfopvolging vermeldt met welke andere erfgerechtigden de minderjarige in de nalatenschap gerechtigd is.²⁰⁰ De vraag rijst evenwel of in de hypothesen die VERSCHELDEN aanvoert er wel sprake is van een daadwerkelijke akte of attest van erfopvolging in de zin van artikel 1240*bis* OBW. Volgens ons niet.

AERTS en VERSCHELDEN uiten verder hun bezorgdheid dat notarissen of de administratie, die hun aansprakelijkheid niet in het gedrang willen brengen, de weigeringsmogelijkheid van artikel 1240*bis*, § 5 oud Burgerlijk Wetboek ruim zouden interpreteren en aangrijpen om de aflevering van attesten of akten van erfopvolging te weigeren.

Zoals reeds geduid moet het onderscheid dat voormelde auteurs maken tussen het gebruik van de term ‘erfgerechtigden’ in § 4 en de term ‘erfgenaam’ in § 5 genuanceerd worden. Overeenkomstig onze interpretatie kunnen erfgerechtigden immers slechts aanspraak maken op de tegoeden van de overledene wanneer zij het optierecht hebben uitgeoefend en dus al erfgenaam zijn. Ook § 4 viseert met andere woorden enkel de erfgenamen volgens ons. Het zou duidelijker zijn geweest moest de wetgever in beide paragrafen dezelfde term hebben gebruikt.

122 Net zoals de akten tot verwerping van nalatenschappen, de akten tot aanvaarding van nalatenschappen onder voorrecht van boedelbeschrijving en de Europese erfrechtverklaringen (*infra* nr. 161), dient het attest of de akte van erfopvolging te worden geregistreerd in het Centraal Erfrechtregister²⁰¹ (art. 892/1, § 1 OBW).

200. G. VERSCHELDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240*bis* en 1240*ter* BW”, *NFM* 2010, (113) 123.

201. Het Centraal Erfrechtregister (afgekort CER) is een register dat wordt bijgehouden door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en dat als authentieke bron geldt. Het Centraal Erfrechtregister werd ingevoerd door de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 24 juli 2017 i.w.tr. op 1 maart 2018. Zie voor meer uitvoerige bespreking: Afd. 4, randnrs. 169-176.

§ 3. (Fiscale en sociale) verplichtingen inzake vrijgave van tegoeden

123 Artikel 1240*bis*, § 2 OBW bepaalt dat de aflevering van een akte of attest van erfopvolging geen afbreuk doet aan de andere wettelijke verplichtingen inzake de deblokkering van tegoeden. Het gaat hoofdzakelijk om: A. de verplichtingen opgelegd t.a.v. erfgenamen woonachtig buiten de Europese Economische Ruimte conform de artikelen 3.10.5.5.1-3.10.5.5.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit (oude art. 94 en 95 W.Succ.); B. de verplichting tot het opstellen van een lijst van effecten, sommen en waarden ter begroting van de successierechten conform artikel 3.13.1.3.7 Vlaamse Codex Fiscaliteit *juncto* de artikelen 97-98 W.Succ.; en C. de fiscale en sociale notificatieverplichtingen in hoofde van de notaris en de bevoegde ambtenaar van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, zoals ingevoerd door de programmawetten van 2012. We overlopen ze hierna achtereenvolgens.

A. Verplichtingen t.a.v. erfgenamen woonachtig buiten de EER

124 Artikel 3.10.5.5.2 Vlaamse Codex Fiscaliteit (oud art. 95 W. Succ.) bepaalt dat de inschrijvingen, effecten op naam of aan toonder, sommen, waarden, gesloten koffers, omslagen en colli's, vermeld in de artikelen 96 t.e.m. 99 W. Succ., niet het voorwerp mogen uitmaken van een conversie, overdracht, teruggave of betaling, als ze geheel of gedeeltelijk toekomen aan een erfgenaam, legataris, begiftigde of andere rechthebbende die woonachtig is buiten de Europese Economische Ruimte (EER), zolang de door artikel 3.10.5.5.1 Vlaamse Codex Fiscaliteit (oud art. 94 W.Succ.) opgelegde borgstelling voor de betaling van de successierechten niet is verstrekt.

125 Deze bepaling moet voorkomen dat de erfgenaam die buiten de Europese Economische Ruimte woont zich aan de betaling van de in België verschuldigde successierechten onttrekt en dat de invordering van de verschuldigde successierechten achteraf door de afstand aanzienlijk bemoeilijkt of zelfs onmogelijk wordt.

B. Lijst van effecten, sommen en waarden ter begroting van de verschuldigde successierechten

126 Banken en verzekeringsmaatschappijen²⁰² die houder of schuldenaar zijn van effecten, sommen of waarden die aan een erfgenaam, legataris, begiftigde of andere rechthebbende toekomen ten gevolge van iemands overlijden, mogen deze effecten, sommen of waarden slechts teruggeven, betalen of overdragen, mits zij binnen de drie maanden na het overlijden een echte en deugdelijke lijst van deze effecten, sommen of waarden hebben overgemaakt aan de aangewezen ambtenaar van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (art. 3.13.1.3.7 VCF *juncto* art. 97 W.Succ.). Deze bepaling is ook toepasselijk op de schuldenaar van deposito's op een gemeenschappelijke of onverdeelde zicht- of spaarrekening waarvan de overledene, zijn langstlevende echtgenoot of langstlevende wettelijk samenwonende partner (mede)houder is. In de laatste hypothese moet evenwel voorbehoud worden gemaakt voor het bepaalde in artikel 1240*ter* OBW inzake de bevrijdende vrijgave van banktegoeden aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende partner (*infra* nrs. 136-139).

127 Artikel 3.13.1.3.7 Vlaamse Codex Fiscaliteit *juncto* artikel 98 W.Succ. voorziet in eenzelfde verplichting voor de toegang tot een koffer, een omslag of een colli, dus in het bijzonder voor de toegang tot een bankkluis na overlijden van de deponent of van zijn echtgenoot (*infra* nrs. 140-143).

128 Deze bepalingen hebben tot doel de fiscale administratie te informeren, zodat zij een correcte heffing van de successierechten op de nagelaten goederen kan verzekeren. De niet-naleving ervan wordt met administratieve geldboetes gesanctioneerd (art. 3.18.0.0.1, § 2, 6° en 8° VCF; oud art. 130 W.Succ.).

C. Fiscale en sociale notificatieverplichtingen

129 De artikelen 157-163 van de programmawet (I) van 29 maart 2012²⁰³ en de artikelen 20-22 en 35-36 van de programmawet van 22 juni 2012²⁰⁴ hebben een aantal fiscale en sociale notificatieverplichtingen ingevoerd die de inning van door de overledene of zijn rechtverkrijgenden verschuldigde zekere en vaststaande fiscale en/of socialezekerheidsrechtelijke schulden moeten vergemakkelijken.

202. Zie art. 3.13.1.3.7 VCF *juncto* art. 97 W.Succ. voor een gedetailleerde opsomming van de besturen, openbare instellingen en personen, waaronder notarissen, die eveneens door deze verplichting gehouden zijn.

203. BS 6 april 2012, i.w.tr. op 1 juli 2012.

204. BS 28 juni 2012, i.w.tr. op 1 juli 2012.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

130 In dit kader dienen de notarissen en de ambtenaren van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, die bevoegd zijn om akten of attesten van erfopvolging op te stellen, de fiscus en de bevoegde inningsinstellingen van de socialezekerheidsbijdragen in te lichten over de identiteit²⁰⁵ van de overledene, de erfgenamen, de legatarissen en de begunstigden van een contractuele erfstelling.²⁰⁶

Deze notificatieverplichtingen hebben betrekking op alle erfgenamen, legatarissen of begunstigden van een contractuele erfstelling die in het attest of de akte van erfopvolging worden vermeld. Het maakt derhalve niet uit of zij ook daadwerkelijk iets erven uit de nalatenschap, noch of zij het recht hebben om de vrijgave van tegoeden overeenkomstig artikel 1240*bis* OBW te vragen.²⁰⁷ De wet maakt voor de notificatieverplichting evenmin een onderscheid naargelang het een algemeen legaat, een legaat ten algemenen titel of een bijzonder legaat betreft.²⁰⁸

131 De notificatie gebeurt in de regel op elektronische wijze: voor fiscale schulden aan de dienst belast met de informatie- en communicatietechnologie van de FOD Financiën²⁰⁹; voor socialezekerheidsrechtelijke schulden via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Slechts indien het bericht door overmacht of een technische storing niet elektronisch kan worden verzonden, kan de notificatie worden vervangen door een aangetekende zending.²¹⁰

132 De fiscus en de bevoegde inningsinstellingen van de socialezekerheidsbijdragen moeten de notaris of de ambtenaar die het notificatiebericht verzonden heeft

205. Voor de te vermelden identiteitsgegevens kan worden verwezen naar art. 157, § 5, tweede lid en 157/1, § 5, tweede lid programmawet (I) 29 maart 2012.

206. Art. 157 en 157/1 programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 1 KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, *BS* 29 juli 1967, i.w.tr. op 1 januari 1968 en art. 41*sexies*, § 1 wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 25 juli 1969, i.w.tr. op 1 januari 1970.

207. K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *Notamus* 2012/2, (37) 40-41; H. PELGROMS, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *TEP* 2013, afl. 2, (22) 27-28 en 34.

208. M. DELANOTE, “Notificatieverplichtingen bij overlijden”, *NFM* 2013, (30) 32.

209. De Federal Service Bus die het bericht forwardt naar het Communicatiecentrum van de Federale Fiscaliteit. Zie: K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *Notamus* 2012/2, (37) 41-42.

210. Art. 157, § 1, eerste lid en 157/1, § 1, eerste lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 1, eerste lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 1, eerste lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Zie ook: K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, “Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen”, *Notamus* 2012/2, (37) 41-43.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

vervolgens binnen een termijn van uiterlijk 12 werkdagen volgend op de verzending kennisgeven van het bestaan van de fiscale en/of socialezekerheidsrechtelijke schulden die nog zijn verschuldigd door de erflater of de personen vermeld in de akte of het attest van erfopvolging.²¹¹

Indien naar aanleiding van de notificatie geen kennisgeving wordt gedaan dat de erflater of de personen vermeld in de akte of het attest van erfopvolging nog fiscale of socialezekerheidsrechtelijke schulden hebben, dan wordt hiervan melding gemaakt in het attest van erfopvolging of onderaan de uitgifte van de akte van erfopvolging.²¹² Indien er wel schulden worden genotificeerd aan de notaris of de administratie, zijn er twee mogelijkheden. Ofwel bezorgen partijen de notaris of de administratie het bewijs van de betaling van de betrokken schulden en dan maakt de notaris of de administratie van deze betaling melding in het attest of onderaan de uitgifte van de akte van erfopvolging. Ofwel zijn deze schulden nog niet betaald en dan maakt de notaris of de administratie in het attest of onderaan de uitgifte van de akte van erfopvolging melding dat de betrokken schulden dienen te worden betaald met de tegoeden bij de schuldenaar (bank, verzekeringsmaatschappij, ...) en dat de resterende tegoeden pas na deze betaling kunnen worden vrijgegeven.²¹³

Door de melding niet op te nemen in de akte van erfopvolging zelf, maar onderaan de uitgifte van de akte, d.w.z. na het registratierelaas, kan de notaris voor elke persoon een afzonderlijk afschrift van de akte afleveren, waarbij het individueel afschrift vermeldt of er al dan niet fiscale of socialezekerheidsrechtelijke schulden werden genotificeerd en of deze nog moeten worden betaald. Zo wordt vermeden dat alle personen vermeld in de akte alsook derden kennis krijgen van deze schulden, wat een inbreuk zou vormen op de privacy van de erfgenaam-schuldenaar.²¹⁴

-
211. Art. 158 en 158/1 programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 2 KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 2 wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Voor een bespreking van alle schulden die het voorwerp kunnen uitmaken van de notificatie, zie: K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, "Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen", *Notamus* 2012/2, (37) 43-44; M. DELANOTE, "Notificatieverplichtingen bij overlijden", *NFM* 2013, (30) 37-38; H. PELGROMS, "Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen", *TEP* 2013, afl. 2, (22) 31-33.
212. Art. 159, eerste lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 3, eerste lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 3, eerste lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
213. Art. 159, eerste en tweede lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 3, eerste en tweede lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 3, eerste en tweede lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
214. Zie hierover D. MICHIELS, "Fiscale en sociale kennisgevingen na overlijden", *TEP* 2013, afl.1, (1) 8-9.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

133 De akte of het attest van erfopvolging moeten vervolgens worden opgesteld binnen de termijn van drie maanden te rekenen vanaf de verzending van de fiscale en sociale notificaties aan de fiscus of de inningsinstellingen van de sociale zekerheidsbijdragen. Zo niet worden de gedane notificaties als niet-bestaande beschouwd en moeten zij worden overgedaan.²¹⁵

134 De notaris of de bevoegde ambtenaar van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie zijn persoonlijk aansprakelijk in geval van niet-naleving van de voormelde fiscale en sociale notificatieverplichtingen.²¹⁶ Indien de niet-nageleefde notificatie betrekking heeft op schulden van de erflater zelf, dan is deze aansprakelijkheid beperkt tot de waarde van de nalatenschap. Gaat het om schulden lastens de rechtverkrijgenden van de erflater, dan is de aansprakelijkheid beperkt tot de waarde van de tegoeden die aan deze rechtverkrijgenden toekomen.²¹⁷

Eenzelfde aansprakelijkheid bestaat in hoofde van de notaris of de bevoegde ambtenaar van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie die een attest of een uitgifte van een akte van erfopvolging aflevert waarin onjuiste vermeldingen staan omtrent het ontbreken van de kennisgeving dat er fiscale of socialezekerheidsrechtelijke schulden zijn of omtrent de betaling van de fiscale of socialezekerheidsrechtelijke schulden waarvan het bestaan werd gemeld. Deze aansprakelijkheid is evenwel beperkt tot het bedrag dat ten gevolge van de onjuiste vermeldingen niet kan ingevorderd worden.²¹⁸

135 De schuldenaar die overeenkomstig artikel 1240*bis* OBW tegoeden van de overledene vrijgeeft, kan dat in principe slechts op bevrijdende wijze doen indien uit het attest of de uitgifte van de akte van erfopvolging duidelijk blijkt dat er geen enkele kennisgeving werd gedaan betreffende openstaande fiscale of socialezekerheidsrechtelijke schulden in hoofde van de erflater, zijn erfgenamen en legatarissen of de begunstigen van een door de erflater gemaakte contractuele erfstelling.

215. Art. 157, § 2 en 157/1, § 2 programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 1, vierde lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 2 wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders; H. PELGROMS, "Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen", *TEP* 2013, afl. 2, (22) 29.

216. Art. 157 en 157/1, eerste lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 1, eerste lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 1, eerste lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

217. Art. 157 en 157/1, tweede en derde lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 1, tweede en derde lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 1, tweede en derde lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

218. Art. 159, derde lid programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 3, derde lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 6, derde lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

Geeft de schuldenaar van de tegoeden, ondanks de gedane kennisgeving over openstaande schulden, toch tegoeden vrij, dan is hij persoonlijk aansprakelijk voor de betaling van de ter kennis gebrachte schulden.²¹⁹ Deze aansprakelijkheid is beperkt tot de waarde van de tegoeden die ondanks de gedane kennisgeving werden vrijgegeven aan de personen waarop de kennisgeving betrekking heeft.²²⁰

Levert de houder van de tegoeden van de overledene tegoeden af op grond van een akte of attest van erfopvolging dat de nodige vermeldingen bevat en blijkt achteraf toch dat de notaris of de administratie zijn notificatieverplichtingen niet naleefde of dat de akte of het attest meer dan drie maanden na het verstrijken van de notificaties werd opgesteld, dan blijft de gedane vrijgave bevrijdend in hoofde van de houder van de tegoeden. De aansprakelijkheid bestaat in dat geval met andere woorden enkel in hoofde van de notaris of de administratie en kan niet worden uitgebreid tot de houder van de tegoeden zelf.²²¹

§ 4. Afwijkende regeling voor de langstlevende echtgenoot en wettelijk samenwonende partner

136 Na de invoering van artikel 1240*bis* OBW inzake de bevrijdende vrijgave van banktegoeden op voorlegging van een akte of attest van erfopvolging bleek al snel dat deze regeling niet kon voorkomen dat de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende partner liquiditeitsproblemen ondervond als gevolg van de tijdelijke blokkering van de bankrekeningen. Dit knelpunt werd enkele maanden later verholpen met de invoering van artikel 1240*ter* OBW door wet van 28 juni 2009.²²²

137 Artikel 1240*ter* OBW biedt de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende partner het recht om onmiddellijk na het overlijden van de echtgenoot of

219. Art. 160, § 1 programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 4, eerste lid KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 7, eerste lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

220. Art. 160, § 3 programmawet (I) 29 maart 2012; art. 23*quater*, § 5 KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en art. 41*sexies*, § 7, derde lid wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

221. K. BOONE, M. CARBONE, V. DE BACKER, H. PELGROMS, S. ROELAND en A. SIBIET, "Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen", *Notamus* 2012/2, (37) 45; H. PELGROMS, "Fiscale en sociale notificaties bij akte of attest van erfopvolging: enkele aandachtspunten en concrete vragen", *TEP* 2013, afl. 2, (22) 35.

222. Wet 28 juni 2009 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek der Successierechten wat betreft de bevrijdende betaling bij een erfenis en de terbeschikkingstelling van een bepaald bedrag aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende, *BS* 21 augustus 2009, i.w.tr. op 31 augustus 2009.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

partner een bedrag van de bankrekening af te halen, zonder dat een akte of attest van erfopvolging voorligt en zelfs zonder dat hij moet bewijzen enig recht te hebben op het saldo van die rekening.

Het af te halen bedrag is beperkt tot de helft van het geheel van de beschikbare creditsaldi van de bankrekeningen (desgevallend aangehouden bij verschillende banken)²²³ en mag hoe dan ook de maximumgrens van € 5000 niet overschrijden. Het afhaken van een hoger bedrag staat gelijk met erfrechtelijke heling (art. 792 OBW): de langstlevende verliest dan enerzijds ieder aandeel in het gemeenschappelijk vermogen, de onverdeeldheid of de nalatenschap ter waarde van de som die boven de helft van de beschikbare creditsaldi of de maximumgrens van € 5000 is afgehaald (art. 1240ter, § 3, derde lid OBW) en verliest anderzijds de bevoegdheid om de nalatenschap te verwerpen of om ze onder voorrecht van boedelbeschrijving te aanvaarden (art. 1240ter, § 3, vierde lid OBW).

138 Binnen de hierboven vermelde grenzen kan de schuldenaar te goeder trouw²²⁴ bevrijdend de volgende tegoeden vrijgeven (art. 1240ter, § 1 OBW):

- aan de langstlevende echtgenoot: de tegoeden die staan op gemeenschappelijke of onverdeelde zicht- of spaarrekeningen waarvan de overledene of de langstlevende echtgenoot houder of medehouder was of is. De bank kan zodoende geen bevrijdende vrijgave doen van tegoeden op eigen rekeningen van de erflater;
- aan de langstlevende wettelijk samenwonende partner: de tegoeden die staan op gemeenschappelijke of onverdeelde zicht- of spaarrekeningen waarvan de langstlevende wettelijk samenwonende partner medehouder was of is. De bank kan zodoende geen bevrijdende vrijgave doen van tegoeden op eigen rekeningen van de erflater, noch van tegoeden op een gemeenschappelijke of onverdeelde rekening op naam van de overleden wettelijk samenwonende partner.²²⁵

Ten opzichte van de feitelijk samenwonende partner of van andere erfgenamen is niet in de gelijkaardige mogelijkheid tot bevrijdende vrijgave van tegoeden zonder voorlegging van een akte of attest van erfopvolging en zonder bewijs van enig recht op de beschikbare rekeningssaldi voorzien.

De ter beschikking gestelde bedragen worden bij de vereffening van het gemeenschappelijk vermogen, van de onverdeeldheid of van de nalatenschap in rekening gebracht (art. 1240ter, § 2, eerste lid OBW). Indien het deel dat uiteindelijk bij de

223. B. DE HEMPTINNE en F. DEREME, “Le blocage et le déblocage de fonds bancaires suite à un décès”, *Rec.gén.enr.not.* 2017, (205) 207.

224. G. VERSCHULDEN, “Bevrijdende betaling na overlijden: commentaar bij de artikelen 1240bis en 1240ter BW”, *NFM* 2010, (113) 126.

225. C. AERTS, “Deblokkering van rekeningen na overlijden: commentaar op de wetten van 6 mei 2009 en 28 juni 2009”, *T.Fam.* 2010, (18) 24-25.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluisen

vereffening van het gemeenschappelijk vermogen, de onverdeeldheid of de nalatenschap toekomt aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende partner kleiner is dan de bedragen die aan hem zijn vrijgegeven, dan behouden de overige erfgerechtigden een schuldvordering op de langstlevende echtgenoot of op de langstlevende wettelijk samenwonende partner ten belope van het verschil (art. 1240ter, § 2, tweede lid OBW).

139 De werking van deze bepaling wordt niet gehinderd door de hoger aangehaalde fiscaal- en sociaalrechtelijke regels inzake de vrijgave van tegoeden (*supra* nrs. 129-135), omdat artikel 1240ter OBW niet vereist dat een akte of een attest van erfopvolging wordt voorgelegd voor de vrijgave van de tegoeden aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende partner.

§ 5. (De)blokkering of verzegeling van de bankkluis

140 Tevens vermeldenswaardig in dit bestek is de maatregel tot blokkering of verzegeling van een brandkast of kluis, die banken bij toepassing van artikel 3.13.1.3.7 Vlaamse Codex Fiscaliteit *juncto* artikel 101 W.Succ. treffen.²²⁶

Na het overlijden van de huurder van een bankkluis of van zijn echtgenoot²²⁷, mag deze kluis slechts worden geopend in tegenwoordigheid van de verhuurder (d.w.z. de bank of een medewerker van de bank²²⁸) en pas nadat hij van de inhoud ervan (d.i. de effecten, sommen, waarden en voorwerpen die zich in deze kluis bevinden) een echt en deugdelijk verklaarde lijst heeft opgemaakt die hij aan de daartoe aangewezen ambtenaar van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie afgeeft. Ook de effecten, sommen, waarden en voorwerpen die zich in gesloten omslagen, colli's, dozen en koffertjes bevinden moeten in deze lijst worden opgenomen. Deze lijst mag overigens vervangen worden door een notariële boedelbeschrijving opgesteld overeenkomstig de artikelen 1175-1184 Ger.W., in welk geval de houder van de kluis (d.w.z. de bank of een medewerker van de bank) niet aanwezig hoeft te zijn (art. 3.13.1.3.7 VCF *juncto* art. 98 en 101 W.Succ.).

De Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie moet vijf dagen voor de opening van de bankkluis per aangetekende brief worden ingelicht over de plaats,

226. Zie hierover: H. CASMAN, "Het overlijden van de cliënt, titularis van een bankrekening (Praktische beschouwingen rond enkele theoretische vragen)" in M. TISON en J.-P. BUYLE (eds.), *Bank en familie – Banque et famille*, Brussel, Bruylant, 2006, 105-133.

227. Dit laatste geldt zelfs indien de huurder was gehuwd onder het stelsel van zuivere scheiding van goederen.

228. Art. 101 W.Succ. spreekt van "een persoon of een vereniging, gemeenschap of vennootschap die gewoonlijk brandkasten verhuurt".

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

de dag en het uur waarop de opening zal gebeuren, zodat de daartoe aangewezen ambtenaar aanwezig kan zijn als de lijst of de notariële boedelbeschrijving wordt opgemaakt (art. 3.13.1.3.7 VCF *juncto* art. 98 en 101 W.Succ). De niet-naleving van deze bepaling wordt met administratieve boetes gesanctioneerd (art. 3.18.0.0.1, § 2, 8° VCF; oud art. 130 W.Succ.).

De bank dient de toegang tot de bankkluis met andere woorden aan eenieder te ontzeggen totdat de lijst of de inventaris is opgemaakt. Om ervoor te zorgen dat niemand toegang krijgt tot de kluis, gaat de bank over tot het blokkeren of “verzegelen” ervan, via het aanbrengen van een eigen zegel (doorgaans een metalen draadje met loodzegeltje). De aldus gerealiseerde blokkering mag evenwel niet worden verward met de gerechtelijk bewarende maatregel van de verzegeling, waarbij de vrederechter op grond van de artikelen 1148 e.v. Ger.W. een bijzonder zegel legt op de voorwerpen die tot een gemeenschappelijk vermogen, een nalatenschap of een onverdeeldheid behoren.²²⁹

141 Deze bepaling is in Vlaanderen en in Brussel niet bij uitbreiding toepasselijk op de wettelijk samenwonende partner, waar de gelijkschakeling tussen het huwelijk en de samenwoning waarvan sprake in het Wetboek van Successierechten is beperkt tot de tarieven. In Wallonië is dit anders: artikel 3 W.Succ. maakt alle bepalingen inzake successierechten die voor gehuwden gelden, ook toepasselijk op wettelijk samenwonenden.

142 Indien er een spanningsveld ontstaat tussen de maatregelen overeenkomstig artikel 3.13.1.3.7 Vlaamse Codex Fiscaliteit *juncto* artikel 101 W.Succ. en de verzegeling door de vrederechter overeenkomstig artikel 1148 Ger.W., wordt aangenomen dat de eerstgenoemde formaliteiten slechts moeten worden nageleefd bij ontzegeling door de vrederechter. Dit is logisch, aangezien de activa die zich in de bankkluis zouden bevinden ingevolge de verzegeling door de vrederechter sowieso niet kunnen verdwijnen en dus niet kunnen ontsnappen aan de heffing van de successiebelasting. Wordt de ontzegeling van de bankkluis gevolgd door een boedelbeschrijving, dan staat de notaris in voor de naleving van de verplichtingen uit artikel 3.13.1.3.7 Vlaamse Codex Fiscaliteit *juncto* artikel 101 W.Succ. Is de ontzegeling daarentegen zuiver en onvoorwaardelijk, dan moet degene die de ontzegeling vordert de voorschriften van voormeld artikel naleven.²³⁰

229. Zie over de figuur van de verzegeling en de ontzegeling de bijdrage van E. ALOFS, P.-J. DE DECKER en A.-S. VANDENBOSCH, elders in dit werk, randnummers 74-113 en H. CASMAN, E. ALOFS, P.-J. DE DECKER en A.-S. VANDENBOSCH, “De verzegeling en ontzegeling. Better safe than sorry”, *NFM* 2020, afl. 1-2, (3) 3-22.

230. T. VAN SINAY, “De procedure van verzegeling en de verplichtingen aan derden opgelegd door het wetboek van successierechten” (noot onder Vred. Berchem 12 maart 1997), *NFM* 1998, (132) 135; H. CASMAN, E. ALOFS, P.-J. DE DECKER en A.-S. VANDENBOSCH, “De verzegeling en ontzegeling. Better safe than sorry”, *NFM* 2020, afl. 1-2, (3) 3-22.

§ 6. Europese erfrechtverklaring

143 De Europese erfrechtverklaring is een relatief nieuw instrument dat in onze rechtsorde werd geïntroduceerd door de artikelen 62 e.v. van de Europese Erfrechtverordening.²³¹ Hoewel de Europese erfrechtverklaring evenzeer kan gehanteerd worden om de deblokkering van tegoeden te realiseren, is de functie ervan ruimer dan de wettelijk voorziene functie van de Belgische akte of het Belgische attest van erfopvolging.

144 De Europese erfrechtverklaring is bedoeld voor erfgenamen, legatarissen, testamentuitvoerders en beheerders van de nalatenschap die zich in een andere lidstaat dienen te beroepen op hun hoedanigheid of de daaraan verbonden rechten en bevoegdheden (art. 63, eerste lid Erfrechtverordening). Zij kan met name worden gebruikt om het bewijs te leveren van: de rechtspositie en/of de rechten van alle erfgenamen en legatarissen die in de erfrechtverklaring worden genoemd, alsmede van hun erfdeel of legaat; de toewijzing van een of meer bepaalde nalatenschapsgoederen aan de erfgenamen of legatarissen die in de erfrechtverklaring worden genoemd; en/of de bevoegdheden van de in de erfrechtverklaring genoemde testamentuitvoerder of beheerder van de nalatenschap (art. 63, tweede lid Erfrechtverordening). Het doel kan er dus, zoals bij de Belgische akte of het Belgisch attest van erfopvolging, in bestaan om de deblokkering van tegoeden te realiseren of, meer algemeen, de hoedanigheid van erfgenaam aan te tonen, of een specifiek goed (voorwerp van een bijzonder legaat) af te leveren of afgeleverd te krijgen.²³² De Europese erfrechtverklaring kan ook dienen om een bankonderzoek in het buitenland te bevelen, om de nodige formaliteiten voor de begrafenis in orde te brengen of om fiscale documenten (zoals een aangifte in de personenbelasting) te kunnen indienen.²³³

145 De Europese erfrechtverklaring die is afgegeven om in een andere lidstaat te worden gebruikt heeft niet alleen uitwerking in die andere lidstaat, maar ook in de lidstaat van afgifte zelf (art. 62, derde lid Erfrechtverordening). In het licht van de eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel komt de Europese erfrechtverklaring evenwel niet in de plaats van interne documenten met gelijkaardige strekking, zoals de Belgische akte of het Belgische attest van erfopvolging (art. 62, tweede en derde

231. Verord. nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, *Pb.L.* 27 juli 2012, afl. 201, 107, i.w.tr. op 17 augustus 2015.

232. E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 575.

233. S. VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK, "Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring", *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 2-3.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

lid en overw. 67 Erfrechtverordening). Deze nationale instrumenten blijven bestaan en de burger heeft dus de keuze. Het spreekt voor zich dat bij een nalatenschap met internationale elementen de Europese erfrechtverklaring de voorkeur geniet.²³⁴ Dit is evenwel geen verplichting, en voor de nalatenschap die zich deels in het buitenland bevindt kan dus ook nog steeds met een Belgische akte of attest van erfopvolging worden gewerkt.²³⁵

146 We gaan hierna achtereenvolgens in op: de bij de Europese erfrechtverklaring betrokken personen en actoren (A); de aanvraag (B), afgifte (C), inhoud, vorm en registratie (D), de eraan verbonden fiscale en sociale notificatieverplichtingen (E) en tot slot de rechtsgevolgen van de Europese erfrechtverklaring (F).

A. Betrokken personen en actoren

147 De personen die de afgifte van een Europese erfrechtverklaring kunnen vorderen zijn limitatief opgesomd in de Erfrechtverordening. Het betreft enkel de erfgenamen, de rechtstreeks tot de nalatenschap gerechtigde legatarissen, de testamentuitvoerders en de beheerders van de nalatenschap²³⁶ (art. 65 *juncto* art. 63, eerste lid Erfrechtverordening). Onder ‘legatarissen’ in artikel 63 van de Erfrechtverordening worden houders van een zakelijk recht bedoeld. Dat betekent dat in het Belgische recht alle legatarissen (d.i. de algemene legataris, de legataris ten algemenen titel en de bijzondere legataris) om de afgifte van de Europese erfrechtverklaring kunnen verzoeken.

148 De Erfrechtverordening bepaalt niet zelf welke autoriteit moet instaan voor de afgifte van de Europese erfrechtverklaring, maar laat de lidstaten hierin de keuze. Overeenkomstig artikel 64 van de Erfrechtverordening moet het gaan om een gerecht of een andere autoriteit die krachtens het nationale recht bevoegd is om erfrechtzaken te behandelen. Lidstaten dienden hun keuze overeenkomstig artikel 78 van de Erfrechtverordening tegen uiterlijk 16 januari 2014 mee te delen. In een mededeling liet de Belgische regering weten dat de Belgische notaris bevoegd zou zijn om een Europese erfrechtverklaring af te leveren.²³⁷ De aflevering van de

234. In dezelfde zin: S. VAN DEN HOVE D’ERTSENRYCK, “Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring”, *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 2.

235. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 7; E. GOOSSENS, “De materieelrechtelijke implicaties van de Europese erfrechtverordening”, *TEP* 2015, afl. 3, (288) 304.

236. Een testamentuitvoerder wordt door de erflater in zijn testament aangeduid; de beheerder van de nalatenschap wordt door de wet of een rechter aangeduid (E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 574).

237. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 3.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

Europese erfrechtverklaring is in België een exclusieve bevoegdheid van de notaris, net zoals de aflevering van de akte van erfopvolging (*supra* nr. 117) en in tegenstelling tot de aflevering van het attest van erfopvolging dat (behoudens in de meer complexe nalatenschapsdossiers) door zowel de notaris als de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie kan worden afgeleverd (*supra* nr. 118). Dit is een logische keuze, nu grensoverschrijdende erfopvolgingsdossiers steeds met de nodige complexiteit gepaard gaan en de exclusieve bevoegdheid van de notaris bij de afgifte van de Europese erfrechtverklaring bijgevolg strookt met de taakverdeling die in de Belgische rechtsorde geldt inzake de aflevering van akten en attesten van erfopvolging.²³⁸

B. Aanvraag

149 De notaris dient uitdrukkelijk te worden verzocht tot aflevering van een Europese erfrechtverklaring. Hij controleert daarbij of de verzoeker de hoedanigheid van erfgenaam, legataris, testamentuitvoerder of beheerder van de nalatenschap heeft (art. 65, eerste lid *juncto* art. 63, eerste lid Erfrechtverordening).²³⁹

150 De aanvrager kan bij zijn aanvraag gebruikmaken van het modelformulier, dat de Europese wetgever hiertoe ter beschikking stelt (art. 65, tweede lid Erfrechtverordening). Dit modelformulier is opgenomen als bijlage vier van de Uitvoeringsverordening van de Erfrechtverordening van 9 december 2014²⁴⁰ (niet in de Erfrechtverordening zelf dus) en wordt om die reden “Formulier IV” genoemd. Het kan online worden teruggevonden op het Europese e-justitieportaal.²⁴¹

Het modelformulier bestaat enerzijds uit de aanvraag zelf en anderzijds uit een aantal bijlagen die enkel moeten worden ingevuld indien de situatie dit vereist (hetgeen in het modelformulier wordt verduidelijkt).

151 Het modelformulier is slechts facultatief, en er kan dus ook een ander formulier worden gebruikt. Indien er niet met het modelformulier wordt gewerkt, dient nauwgezet te worden nagegaan welke informatie (opgesomd in art. 65, derde lid

238. E. GOOSSENS, *De Europese erfrechtverklaring*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 474 p.

239. S. VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK, “Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring”, *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 4.

240. Uitvoeringsverord. nr. 1329/2014 van de Europese Commissie van 9 december 2014 tot vaststelling van de formulieren bedoeld in Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, *Pb.L.* 16 december 2014, afl. 359, 30.

241. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A02014R1329-20141216>.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

Erfrechtverordening) in de aanvraag moet worden opgenomen. De opgenomen informatie is beperkt tot hetgeen de autoriteit van afgifte nodig heeft om de juistheid van de gegevens (die de aanvrager met de Europese erfrechtverklaring wil gestaafd hebben) te kunnen vaststellen. Het gaat met name om de gegevens van de erflater, de gegevens van de aanvrager en eventueel van zijn vertegenwoordiger, de gegevens van de (voormalige) echtgenoot of partner van de erflater, de gegevens van andere mogelijk rechthebbenden en het beoogde doel van de erfrechtverklaring.

C. Afgifte

152 De Belgische notaris die wordt verzocht tot afgifte van een Europese erfrechtverklaring dient niet automatisch tot aflevering over te gaan.

– Vooreerst dient de notaris te controleren of hij wel territoriaal bevoegd is, dan wel of een andere buitenlandse autoriteit hiervoor moet instaan. Daarbij dient hij gebruik te maken van de bevoegdheidsladder zoals bepaald in Hoofdstuk II van de Erfrechtverordening inzake de bepaling van de bevoegdheid van het “gerecht” van een lidstaat.²⁴² Hij dient deze bevoegdheidstoets niet te doen wanneer hij wordt verzocht een Belgische akte of attest van erfopvolging af te geven.²⁴³

– Vervolgens dient de notaris de aanvraag inhoudelijk te onderzoeken. Er wordt van hem een actieve houding verwacht.²⁴⁴ Hij dient de meegedeelde gegevens, verklaringen, stukken en andere bewijzen te verifiëren op hun echtheid en waar nodig aanvullende bewijzen op te vragen (art. 66, eerste lid Erfrechtverordening). Hij dient ook de relevante databanken, inclusief buitenlandse databanken, te raadplegen.²⁴⁵ De notaris moet de rechthebbenden op de hoogte brengen van de aanvraag tot afgifte van een Europese erfrechtverklaring (art. 66, vierde lid Erfrechtverordening). Opdat de notaris zijn taak correct kan vervullen, verplicht de Erfrechtverordening de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten om alle noodzakelijke informatie te bezorgen, waaronder informatie uit het kadaster, de registers van de

242. Zie hierover uitgebreider: S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 4-6; E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 564-566; S. VAN DEN HOVE D’ERTSENRYCK, “Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring”, *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 3.

243. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 8.

244. E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 575.

245. Belgische notarissen kunnen buitenlandse databanken van testamenten raadplegen dankzij het samenwerkingsverband ARERT (www.arert.eu). Zie hierover: S. VAN DEN HOVE D’ERTSENRYCK, “Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring”, *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 5.

burgerlijke stand en de registers van de huwelijkscontracten. Deze verplichting geldt enkel indien de bevoegde autoriteit deze informatie volgens haar nationaal recht ook aan een andere nationale autoriteit mag verschaffen (art. 66, vijfde lid Erfrechtverordening).

153 Nadat de notaris de aanvraag heeft geverifieerd en alle aanvullende stukken ter staving van de gegevens heeft ontvangen, moet hij de Europese erfrechtverklaring onverwijld afleveren (art. 67, eerste lid Erfrechtverordening). Hij gebruikt hier toe het verplichte modelformulier dat we hierna verder bespreken (*infra* nr. 155).

D. Inhoud, vorm en registratie

154 De inhoud van de Europese erfrechtverklaring is veel uitgebreider dan de Belgische akte of het Belgisch attest van erfopvolging. Een aantal zaken die op nationaal vlak voor de hand liggend zijn, moeten in de Europese erfrechtverklaring expliciet worden opgenomen, zodat de buitenlandse autoriteit eenzelfde controle als de notaris kan doen.

De gegevens die deel uitmaken van de Europese erfrechtverklaring worden opgesomd in artikel 68 van de Erfrechtverordening en kunnen in vier categorieën worden onderverdeeld: 1° gegevens over de nationale autoriteit die de erfrechtverklaring aflevert en over het toepasselijk recht, 2° gegevens over de aanvrager, 3° gegevens over de erflater, en 4° gegevens over de erfopvolging.²⁴⁶

155 De Europese wetgever heeft een verplicht modelformulier voorzien, zodat de Europese erfrechtverklaring voor alle landen dezelfde format heeft. Dit modelformulier is opgenomen als bijlage 5 van de Uitvoeringsverordening van 9 december 2014 en wordt dan ook “Formulier V” genoemd. Dit modelformulier kan online op het Europees e-justitieportaal worden teruggevonden²⁴⁷ en kan tevens via die weg worden ingevuld en bewaard.²⁴⁸ In tegenstelling tot het aanvraagformulier (*supra* nr. 150), is dit formulier dus wel verplicht te gebruiken. Indien dit modelformulier correct wordt ingevuld, is de autoriteit van afgifte zeker dat het een geldige Europese erfrechtverklaring aflevert (art. 67, eerste lid Erfrechtverordening).

Het formulier V bestaat uit enerzijds de Europese erfrechtverklaring zelf en anderzijds zes bijlagen. De Europese erfrechtverklaring zelf bestaat uit acht afdelingen omtrent de volgende gegevens: lidstaat van afgifte; autoriteit van afgifte; gegevens over het dossier; bevoegdheid van de autoriteit van afgifte; gegevens over de

246. E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 574.

247. https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166--maximize-nl.do.

248. https://e-justice.europa.eu/dynform_intro_form_action.do?plang=nl&idTaxonomy=478.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

aanvrager (natuurlijke persoon); gegevens over de erflater; gegevens over de erfopvolging (krachtens uiterste wilsbeschikking of bij versterf) en het op de erfopvolging toepasselijke recht. Welke bijlagen verplicht bij de Europese erfrechtverklaring moeten worden gevoegd, hangt af van de concrete situatie. Bijlage I betreft gegevens over de aanvrager (rechtspersoon) en is verplicht indien de aanvrager een rechtspersoon is. Bijlage II betreft gegevens over de vertegenwoordiger(s) van de aanvrager(s) en is verplicht als er een vertegenwoordiger optreedt. Bijlage III betreft informatie over het huwelijksvermogensstelsel of een ander equivalent vermogensstelsel van de erflater en is verplicht als de erflater bij overlijden over een dergelijk stelsel beschikte. Bijlage IV betreft de hoedanigheid en rechten van de erfgenamen en is verplicht als de verklaring moet dienen om deze elementen te staven (cfr. art. 63 inzake de diverse doelstellingen die de Europese erfrechtverklaring kan hebben, *supra* nr. 144). Bijlage V betreft de status en de rechten van de rechtstreeks tot de nalatenschap gerechtigde legataris(sen) en is verplicht als de verklaring hiervan het bewijs moet leveren (*supra* nr. 144). Bijlage VI ten slotte betreft de bevoegdheden om een testament uit te voeren of een nalatenschap te beheren en is verplicht als de verklaring hiervan het bewijs moet leveren (*supra* nr. 144).

Het is dus niet nodig om alle bijlagen bij het formulier V in te vullen; deze moeten enkel worden ingevuld voor zover de gegevens nodig zijn in het kader van het doel waarvoor de Europese erfrechtverklaring werd afgeleverd. Het is dan ook belangrijk het beoogde doel van de erfrechtverklaring expliciet op te nemen in de verklaring (art. 65, derde lid Erfrechtverordening).²⁴⁹

156 De notaris moet het origineel van de Europese erfrechtverklaring bewaren en enkel een gewaarmerkt afschrift afleveren aan de aanvrager en aan eenieder die een rechtmatig belang aantoont (art. 70, eerste lid Erfrechtverordening). De afgeleverde gewaarmerkte afschriften hebben een beperkte geldigheidsduur van zes maanden. De notaris moet de einddatum van de geldigheidsduur op het afgeleverde gewaarmerkt afschrift vermelden. Na het verstrijken van de geldigheidstermijn kan een persoon die in het bezit is van een gewaarmerkt afschrift, een verlenging van de geldigheidsduur of een nieuw afschrift aanvragen (art. 70, derde lid Erfrechtverordening).

De notaris houdt een lijst bij van de personen aan wie een dergelijk gewaarmerkt afschrift werd verstrekt (art. 70, tweede lid Erfrechtverordening). De notaris zou bijvoorbeeld op zijn minuut kunnen oplistten aan welke personen hij reeds een

249. E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 575.

afschrift heeft afgeleverd.²⁵⁰ De suggestie van VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK om de datum van afgifte te noteren bij elke bestemming, lijkt een nuttige suggestie, gezien de in tijd beperkte geldigheidsduur.²⁵¹

157 De Erfrechtverordening bepaalt niet dat de erfrechtverklaring in een authentieke vorm moet worden afgeleverd. Het voorstel van de Belgische uitvoeringswet van de Erfrechtverordening voorziet in de authentieke vorm, maar deze uitvoeringswet werd nog niet goedgekeurd. De notaris kan er dus ook voor opteren om de Europese erfrechtverklaring (zoals het Belgisch attest van erfopvolging) onderhands af te leveren. Er wordt echter aangeraden de authentieke vorm te hanteren, aangezien dit het vertrouwen van de buitenlandse autoriteiten in de erfrechtverklaring vergroot en bijgevolg zal leiden tot een vlotter rechtsverkeer. De authentieke vorm kan bovendien vereist zijn in geval van een mogelijke onroerende publiciteit.²⁵²

158 Het kan gebeuren dat de Europese erfrechtverklaring foutieve informatie bevat. In dat geval kan deze foutieve informatie op twee manieren worden betwist.²⁵³

Vooreerst kan de erfrechtverordening het voorwerp uitmaken van een correctie, wijziging of intrekking. Artikel 71, eerste lid van de Erfrechtverordening voorziet in de mogelijkheid voor de autoriteit van afgifte (in België de notaris) om kennelijke verschrijvingen in de Europese erfrechtverklaringen uit eigen beweging of op verzoek van eenieder die een rechtmatig belang aantoonst te corrigeren.

Daarnaast voorziet het tweede lid van hetzelfde artikel in de mogelijkheid tot wijziging of intrekking van de afgeleverde erfrechtverklaring indien (onderdelen) van de erfrechtverklaring niet met de werkelijkheid overeenstemmen. Een dergelijke wijziging of intrekking kan gebeuren op verzoek van eenieder die een rechtmatig belang aantoonst of ambtshalve door de autoriteit van afgifte, voor zover het nationale recht in een dergelijke mogelijkheid voorziet. Naar Belgisch recht is evenwel niet voorzien dat de notaris de erfrechtverklaring ambtshalve wijzigt of intrekt.²⁵⁴ De beoogde Belgische uitvoeringswet van de Europese erfrechtverordening zou

250. S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 7.

251. S. VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK, "Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring", *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 9.

252. S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 6; S. VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK, "Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring", *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 8.

253. Zie ook: E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 575.

254. S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 8-9.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

(toekomstgericht) dit ambtshalve optreden kunnen voorzien, maar werd zoals reeds vermeld nog niet goedgekeurd.

Telkens de autoriteit van afgifte (in België de notaris dus) een correctie of wijziging aanbrengt of de erfrechtverklaring intrekt, dient hij elke persoon die een gewaarmerkt afschrift van de erfrechtverklaring heeft ontvangen onverwijld in kennis te stellen van deze correctie, wijziging of intrekking (art. 71, derde lid Erfrechtverordening).

159 Naast de piste om de autoriteit van afgifte te vragen de erfrechtverklaring te corrigeren, wijzigen of in te trekken, kan eenieder die gerechtigd is om een erfrechtverklaring aan te vragen, overeenkomstig artikel 72 van de Erfrechtverordening bezwaar aantekenen tegen de besluiten van de autoriteit van afgifte. Dit bezwaar moet worden ingesteld bij de bevoegde gerechtelijke autoriteit van de lidstaat van de autoriteit van afgifte. In België heeft de regering hiervoor de familierechtbank als bevoegde gerechtelijke autoriteit aangeduid.²⁵⁵

160 De rechtsgevolgen van de erfrechtverklaring kunnen worden geschorst telkens de inhoud van de Europese erfrechtverklaring wordt betwist: door de autoriteit van afgifte in afwachting van een wijziging of intrekking van de erfrechtverklaring overeenkomstig artikel 71 of door de gerechtelijke autoriteit in afwachting van een beslissing over het op grond van artikel 72 ingestelde bezwaar (art. 73 Erfrechtverordening). De notaris kan evenwel niet zelf, ambtshalve, beslissen tot schorsing, maar dient hierom te worden verzocht.²⁵⁶ Aangezien een correctie, wijziging of intrekking van de Europese erfrechtverklaring ook moet worden geregistreerd in het (Belgisch) Centraal Erfrechtregister (art. 892/1, § 2, tweede lid OBW), maakt de notaris hiervoor best een nieuwe akte op (zoals bij een wijzigend of herroepend testament).²⁵⁷

161 Overeenkomstig artikel 892/1 van het oud Burgerlijk Wetboek worden de Europese erfrechtverklaring, alsook correcties, wijzigingen en intrekkingen, geregistreerd in het Centraal Erfrechtregister.²⁵⁸ De notaris moet bijgevolg voor deze inschrijving zorgen, net zoals bij akten of attesten van erfopvolging (*supra* nr. 122).

255. E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 575.

256. S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 9.

257. S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 9.

258. Deze verplichting tot registratie bestaat enkel voor Europese erfrechtverklaringen afgeleverd na 1 maart 2018, aangezien het Centraal Erfrechtregister pas op dat ogenblik in werking is getreden. Zie ook: S. BERTÉ en V. DE BACKER, "De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?", *NFM* 2019, afl. 1, (2) 4.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

Er is geen termijn voorzien waarbinnen deze inschrijving moet gebeuren. Deze verplichting tot inschrijving van een Europese erfrechtverklaring geldt niet voor de erfrechtverklaring die werd afgegeven door een buitenlandse notaris en die in handen komt van een Belgische notaris.²⁵⁹

Het Centraal Erfrechtregister bevat evenwel niet de Europese erfrechtverklaringen zelf, maar enkel de erop betrekking hebbende metadata²⁶⁰, met name de persoonsgegevens van de erflater en van de notaris die de erfrechtverklaring heeft afgeleverd. De persoon die een afschrift wil bekomen van een welbepaalde Europese erfrechtverklaring, moet zich derhalve tot de afleverende notaris wenden.

E. Fiscale en sociale notificatieverplichtingen?

162 De vraag rees of de notaris voor het afleveren van de Europese erfrechtverklaring verplicht is om fiscale en sociale notificaties te doen, zoals bij het afleveren van een Belgische akte of attest van erfopvolging (*supra* nrs. 129-135). Dit lijkt niet het geval te zijn.²⁶¹ De artikelen 157 tot en met 161 en 163 van de programmawet van 29 maart 2012 die de fiscale notificatieplicht opleggen spreken immers van “*een in artikel 1240bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde akte of attest van erfopvolging*”. De Europese erfrechtverklaring valt hier dus niet onder. Artikel 41^{sexies} van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en artikel 23^{quater} van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, die op hun beurt de sociale notificatieverplichtingen opleggen, gebruiken dezelfde formulering.

163 Nochtans raadt de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat haar leden uit voorzichtigheid aan om toch de nodige fiscale en sociale notificaties te doen²⁶², mogelijk om te vermijden dat men de notaris zou verzoeken een Europese erfrechtverklaring af te geven (in plaats van een Belgische akte of attest van erfopvolging) om op die manier de notificatieverplichtingen te omzeilen. VAN DEN HOVE D’ERTSENRYCK is evenwel van oordeel dat de verplichting tot het verrichten van de nodige sociale en fiscale notificaties afhangt van het doel waarvoor de Europese erfrechtverklaring wordt gevraagd. Volgens hem zijn de notificaties wel

259. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 5.

260. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en het centraal erfrechtregister: bondgenoten in internationale nalatenschappen?”, *NFM* 2019, afl. 1, (2) 3.

261. In dezelfde zin E. GOOSSENS, “De materieelrechtelijke implicaties van de Europese erfrechtverordening”, *TEP* 2015, afl. 3, (288) 303-304.

262. S. BERTÉ en V. DE BACKER, “De Europese erfrechtverklaring en fiscale en sociale notificaties”, *E-Notariaat*, Ber. nr. 12953, 31 december 2015.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

nodig als de verklaring de deblokkering van tegoeden tot doel heeft, maar omgekeerd onnodig als er geen deblokkering van tegoeden wordt geambieerd.²⁶³ Er is alvast eensgezindheid dat de Europese Erfrechtverordening zich niet verzet tegen het (wettelijk) uitbreiden van de notificatieprocedure naar de Europese erfrechtverklaring.²⁶⁴ De vraag rijst evenwel of de notaris wel notificaties *mag* doen als er geen verplichting of rechtsgrond voor bestaat, en of dit in dat geval niet in strijd is met zijn beroepsgeheim.

F. Rechtsgevolgen

164 De Europese erfrechtverklaring creëert autonome rechtsgevolgen in alle lidstaten, zonder dat daarvoor een bijkomende procedure (zoals een erkenning of aanvaarding) vereist is (art. 69, eerste lid Erfrechtverordening). Bijgevolg kan aan de uitwerking van de Europese erfrechtverklaring geen weigeringsgrond worden tegen-
geworpen, wat wel kan bij beslissingen of authentieke akten.²⁶⁵

165 Bovendien geldt er voor de Europese erfrechtverklaring een vermoeden van juistheid: hetgeen in de erfrechtverklaring wordt vermeld, wordt geacht in overeenstemming te zijn met de juridische werkelijkheid.²⁶⁶ Dat impliceert dat de personen die in de erfrechtverklaring als erfgenaam, legataris, testamentuitvoerder of beheerder van de nalatenschap worden genoemd, worden geacht effectief die hoedanigheid te hebben, of houder te zijn van de in de erfrechtverklaring vermelde rechten of bevoegdheden, zonder andere voorwaarden en/of beperkingen met betrekking tot die rechten of bevoegdheden dan deze vermeld in de erfrechtverklaring zelf (art. 69, tweede lid Erfrechtverordening). De bewijskracht en het vermoeden van juistheid van de Europese erfrechtverklaring strekt zich enkel uit tot de erfrechtelijke elementen van de casus, doch niet tot de ‘voorvragen’ (overweging 71 Erfrechtverordening), zijnde de rechtsvragen die incidenteel rijzen naast de hoofdvraag inzake de erfopvolging, en die determinerend zijn voor het materieelrechtelijk antwoord op de hoofdvraag. Indien de erfrechtverklaring bijvoorbeeld het erfdeel van de langstlevende echtgenoot vermeldt, dan wordt daarmee geen uitspraak gedaan over de

263. S. VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK, “Een praktische kijk op de Europese erfrechtverklaring”, *Notariaat* 2016, afl. 3-4, (1) 6.

264. E. GOOSSENS, “De materieelrechtelijke implicaties van de Europese erfrechtverordening”, *TEP* 2015, afl. 3, (288) 303-304 en de verwijzingen aldaar naar A. BONOMI en P. WAUTELET, *Le droit européen des successions. Commentaire du Règlement n° 650/2012 du 4 juillet 2012*, Brussel, Bruylant, 2013, 783-784; E. GOOSSENS en A.L. VERBEKE, “De procedurele aspecten van de Europese erfrechtverklaring” in B. ALLEMEERSCH en T. KRUGER (eds.), *Handboek Europees burgerlijk procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 288-289.

265. E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 576.

266. E. GOOSSENS, “De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten”, *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 576.

Vrijgave van tegoeden en deblokkering van kluizen

rechtsgeldigheid van het huwelijk. Zo ook zegt de bepaling in een Europese erfrechtverklaring van het erfdeel dat toekomt aan een verwant van de erflater, niets over het al dan niet bestaan van een geldige juridische afstammingsband tussen de verwant en de erflater.²⁶⁷ Deze voorvragen vallen buiten het toepassingsgebied van de Europese Erfrechtverordening en moeten worden beslecht aan de hand van het internationaal privaatrecht van de lidstaten.

166 Het vermoeden van juistheid heeft ook derdenwerking. Dit impliceert dat wie handelt op grond van de in de Europese erfrechtverklaring geattesteerde informatie, wordt geacht een transactie te hebben verricht met een persoon die in overeenstemming met de verklaring bevoegd is betalingen te doen, goederen te ontvangen of goederen over te dragen. Dit vermoeden van juistheid in de derdenwerking geldt echter niet indien de persoon die handelde op grond van de in de erfrechtverklaring geattesteerde informatie wist (of behoorde te weten) dat de Europese erfrechtverklaring niet met de werkelijkheid overeenstemde (art. 69, derde en vierde lid Erfrechtverordening).

167 De Europese erfrechtverklaring heeft dus niet alleen betrekking op tegoeden, maar op alle goederen die van de nalatenschap afhangen. Zij reikt dan ook qua werking veel verder dan de Belgische akte en het Belgisch attest van erfopvolging, die zich beperken tot de bevrijdende vrijgave van tegoeden (*supra* nrs. 115-135). Het maakt bovendien niet uit of de persoon die handelt op basis van de informatie uit de erfrechtverklaring een goed moet verkrijgen van of moet overdragen aan een in de erfrechtverklaring genoemde persoon: hij wordt op basis van de Europese erfrechtverklaring geacht steeds bevoegd te zijn.²⁶⁸ GOOSSENS pleit ervoor om de rechtsgevolgen van de Belgische akte en het Belgische attest van erfopvolging gelijk te schakelen met deze van de Europese erfrechtverklaring.²⁶⁹

168 Hoewel de Europese erfrechtverklaring, volgens artikel 69, vijfde lid van de Erfrechtverordening, een geldig document uitmaakt voor de inschrijving in de nationale registers van de overgang of overdracht van de goederen van de nalatenschap, kunnen de lidstaten bijkomende vereisten opleggen. De Erfrechtverordening bepaalt immers dat de verordening niet van toepassing is op de aard van zakelijke rechten (art. 1, tweede lid, k) Erfrechtverordening) en op de inschrijving van rechten op onroerende en roerende zaken in een register, met inbegrip van de wettelijke

267. E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 576.

268. E. GOOSSENS, "De Europese Erfrechtverordening: krachtlijnen en knelpunten", *RW* 2015-16, afl. 15, (563) 576-577.

269. E. GOOSSENS, "De materieelrechtelijke implicaties van de Europese erfrechtverordening", *TEP* 2015, afl. 3, (288) 305.

Verrichtingen bij het openvallen van de nalatenschap

voorschriften voor een dergelijke inschrijving en de rechtsgevolgen van de inschrijving van dergelijke rechten of van het achterwege blijven daarvan (art. 1, tweede lid, l)Erfrechtverordening). In België is een inschrijving alvast niet aan de orde, aangezien er vooralsnog geen publiciteit wordt gegeven aan de erfovergang van roerende en/of onroerende goederen. De publiciteit via overschrijving in de registers van het bevoegde kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie is immers voorbehouden voor akten onder levenden (art. 1 Hypotheekwet).²⁷⁰

270. Zie evenwel het door de wet van 4 februari 2020 hervormde goederenrecht en meer bepaald het nieuwe artikel 3.30, § 1, 7° Wet Goederenrecht dat bepaalt dat ook 'de akten van erfopvolging waarbij wordt vastgesteld dat een persoon een onroerend zakelijk recht heeft verkregen ter zake des dood' moeten worden overgeschreven (Wet 4 februari 2020 houdende boek 3 'Goederen' van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 17 maart 2020, welke in werking is getreden op 1 september 2021, met uitzondering van de bepalingen met betrekking tot de hypotheekregisters. Deze bepalingen treden pas in werking op een door de Koning te bepalen datum maar uiterlijk op 1 juli 2022).